

ΔΕΟ11
ΣΥΝΟΠΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΤΟΜΟΥ Δ- ΔΙΕΘΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

INTERNATIONAL
MANAGEMENT

Επιμέλεια ύλης : Βίκυ Βάρδα

ΜΑΡΤΙΟΣ 2019

Κεφάλαιο 1

Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις

1.1. Η επιχείρηση και το διεθνές επιχειρηματικό περιβάλλον

Η παγκοσμιοποίηση των αγορών είναι η διαδικασία ενδυνάμωσης του βαθμού αλληλεξάρτησης που εμφανίζουν οι οικονομίες των χωρών όλου του κόσμου. Η διαδικασία αυτή χαρακτηρίζεται από μείωση της σημασίας των αποστάσεων και ευκολία πρόσβασης των επιχειρήσεων σε αγορές πέραν των εθνικών συνόρων. Αυτό οδήγησε σε ραγδαία αύξηση του όγκου του διεθνούς εμπορίου προϊόντων και υπηρεσιών.

1.2. Η διεθνοποίηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων

Η διεθνοποίηση των αγορών αναφέρεται στο βαθμό της συμμετοχής εγχώριων και ξένων επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν διεθνείς δραστηριότητες στις τοπικές αγορές, καθώς και στο μέγεθος της επιρροής που έχουν οι επιχειρήσεις αυτές στη λειτουργία της αγοράς. Όσο πιο μεγάλη η συμμετοχή και όσο πιο σημαντικός ο ρόλος των διεθνοποιημένων επιχειρήσεων στη λειτουργία μιας αγοράς, τόσο μεγαλύτερος θα είναι και ο βαθμός διεθνοποίησής της.

1. Μορφές διεθνών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων

- Το διεθνές εμπόριο προϊόντων. Περιλαμβάνει αγορές και πωλήσεις μεταξύ των επιχειρήσεων και των οργανισμών δύο διαφορετικών χωρών.
- Το διεθνές εμπόριο υπηρεσιών. Περιλαμβάνει αγορές και πωλήσεις υπηρεσιών.
- Οι διεθνείς επενδύσεις χαρτοφυλακίου. Αγορές χρεογράφων και καταθέσεις σε νομίσματα άλλων χωρών.
- Οι άμεσες ξένες επενδύσεις. Μεταφορά κεφαλαίων από μια χώρα σε κάποια άλλη με αποκλειστικό σκοπό τη δημιουργία εκεί μιας επιχείρησης ή την εξαγορά συνόλου ή μέρους του μετοχικού κεφαλαίου μιας τοπικής επιχ/σης.

2. Μέθοδοι άσκησης διεθνών επιχειρηματικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων

- Συμφωνίες παραχώρησης δικαιωμάτων εκμετάλλευσης (licensing): Μια επιχείρηση παραχωρεί σε μια επιχείρηση άλλης χώρας το δικαίωμα χρήσης συγκεκριμένων στοιχείων της πνευματικής της ιδιοκτησίας.
- Συμφωνίες παραγωγής (contract manufacturing): Μια επιχείρηση αναθέτει σε μια επιχείρηση κάποιας άλλης χώρας να παράγει ή να συναρμολογεί το προϊόν της έναντι αμοιβής.
- Διεθνείς συμφωνίες δικαιόχρησης (international franchising): Μια επιχείρηση παραχωρεί σε μια επιχείρηση κάποιας άλλης χώρας το δικαίωμα να χρησιμοποιεί την ονομασία, το εμπορικό σήμα, τεχνολογία & τεχνογνωσία.
- Διοικητικά συμβόλαια: Μια επιχείρηση αναλαμβάνει να διοικήσει, χρησιμοποιώντας δικά της στελέχη, μια άλλη επιχείρηση σε κάποια άλλη χώρα έναντι αμοιβής.
- Συμφωνίες κατασκευής έργων «με το κλειδί στο χέρι»: Μια επιχείρηση αναλαμβάνει να κατασκευάσει ένα εργοστάσιο ή μεγάλο δημόσιο έργο για λογαριασμό κάποιας άλλης επιχ/σης ή οργανισμού με προκαθορισμένο αντίτιμο.
- Ίδρυση θυγατρικής αποκλειστικής ιδιοκτησίας: Η επιχείρηση επεκτείνει τις δραστηριότητές της σε μια άλλη χώρα ιδρύοντας μια νέα επιχείρηση, της οποίας είναι μόνος ιδιοκτήτης.
- Ίδρυση διεθνών κοινοπρακτικών επιχειρήσεων: Η επενδυτική συνεργασία δύο ή περισσότερων επιχ/σεων από τις οποίες τουλάχιστον η μια είναι τοπική και η άλλη από χώρα διαφορετική απ' όπου ιδρύεται η επιχ/ση.
- Μερική εξαγορά: Η μέθοδος αυτή συνεπάγεται την απόκτηση ενός σημαντικού ποσοστού του μετοχικού κεφαλαίου μιας τοπικής επιχ/σης από μια ξένη επιχ/ση.
- Οι παγκόσμιες ή διεθνείς στρατηγικές συμμαχίες: Συνεπάγεται τη σύναψη επίσημων ή ανεπίσημων συμφωνιών συνεργασίας μεταξύ δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων, ακόμα και ανταγωνιστικών, για την επέκταση των δραστηριοτήτων τους στο διεθνή χώρο.

3. Επιχειρηματικές λειτουργίες που επηρεάζονται από τη διεθνή δραστηριοποίηση

Η προώθηση και διάθεση των προϊόντων μιας επιχ/σης σε αλλοδαπές αγορές, συνεπάγεται ουσιαστικές μεταβολές στις διοικητικές μεθόδους με τις οποίες διεξάγονται οι βασικές επιχειρηματικές λειτουργίες της, όπως η παραγωγή, το μάρκετινγκ, η διοίκηση ανθρωπίνων πόρων, η χρηματοοικονομική διοίκηση και λογιστική.

Η επέκταση των εμπορικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων μιας επιχ/σης στις διεθνείς αγορές απαιτεί σοβαρή, σωστή και μεθοδική προεργασία και προετοιμασία.

1.3. Η εξέλιξη και η σημασία των πολυεθνικών επιχειρήσεων.

Ένα μεγάλο μέρος του διεθνούς εμπορίου & των επενδύσεων γίνονται από τις πολυεθνικές επιχ/σεις. Είναι παρούσες σε όλους τους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας. Έχουν συμβάλει ουσιαστικά στη διεθνοποίηση των αγορών. Η σχετικά προηγμένη τεχνογνωσία και εμπειρία τους, καθώς και η οικονομική ευρωστία τους, τους επιτρέπει να ακολουθούν πολιτικές τιμολόγησης, προώθησης και διανομής των προϊόντων τους, τις οποίες οι τοπικοί ανταγωνιστές συνήθως δεν έχουν τη δυνατότητα να ακολουθήσουν.

1.4. Τα πλεονεκτήματα των πολυεθνικών επιχειρήσεων

1. Η εκμετάλλευση των οικονομιών κλίμακας

Οι οικονομίες κλίμακας αναφέρονται στη μείωση του μοναδιαίου κόστους παραγωγής, το οποίο παρατηρείται όταν η επιχείρηση αυξάνει την παραγωγή της. Η επιχ/ση μπορεί τώρα να μειώσει την τιμή του προϊόντος, χωρίς να μειωθούν τα κέρδη της και να κάνει το προϊόν ανταγωνιστικότερο. Οικονομίες κλίμακας μπορούν να επιτευχθούν και στις δαπάνες διαφήμισης, μεταφοράς και διανομής του προϊόντος.

2. Το γνωστό όνομά τους και η φήμη τους

Τα προϊόντα των πολυεθνικών επιχειρήσεων είναι γνωστά στις περισσότερες χώρες του κόσμου, οπότε το κόστος εισόδου στις νέες ξένες αγορές είναι χαμηλότερο.

3. Η πρόσβαση στην πλέον προηγμένη τεχνολογία και τεχνογνωσία

Οι θετικές συνέπειες είναι η εισαγωγή στις διεθνείς αγορές νέων προϊόντων, η βελτίωση της ποιότητας, η αποτελεσματική χρήση των παραγωγικών συντελεστών, η υιοθέτηση αποτελεσματικότερων μεθόδων διοίκησης & μάρκετινγκ, κα.

4. Η πρόσβαση σε μεγάλο όγκο πληροφοριών για νέα προϊόντα, για νέες αγορές και για τις διεθνείς εξελίξεις

Η γρήγορη και σωστή ενημέρωση βοηθά στη διαμόρφωση ρεαλιστικών επιχειρηματικών στόχων και στην κατάλληλη για κάθε περίπτωση στρατηγική από τα στελέχη.

5. Η διαθεσιμότητα ικανών και έμπειρων διοικητικών στελεχών καθώς και στελεχών με εκτεταμένη εμπειρία στις διεθνείς αγορές

Οι πολυεθνικές επιχ/σεις έχουν ικανό αριθμό εξειδικευμένων και έμπειρων στελεχών που έχουν εργαστεί σε διάφορες περιοχές του κόσμου.

6. Η δυνατότητα της απόκτησης παραγωγικών συντελεστών, ενδιάμεσων προϊόντων και πρώτων υλών σε χαμηλότερες τιμές

Οι πολυεθνικές επιχ/σεις έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν τα παραπάνω σε χαμηλότερες τιμές, επειδή η μεγάλη αγοραστική δύναμη που διαθέτουν, τις καθιστά ικανές να διαπραγματεύονται και να επιτυγχάνουν από τους προμηθευτές τους χαμηλότερες τιμές και καλύτερους όρους πληρωμής. Επίσης χρησιμοποιώντας το δίκτυο πληροφόρησής τους ανακαλύπτουν και εκμεταλλεύονται πηγές φθηνών παρ/κων συντελεστών, ενδιάμεσων προϊόντων και α' υλών, σε διάφορα σημεία του κόσμου.

7. Η δυνατότητα της χρηματοδότησης των δραστηριοτήτων τους με σχετικά χαμηλότερο κόστος

Αυτό οφείλεται στην καλύτερη και ευκολότερη πρόσβαση στις διεθνείς χρηματαγορές με δυνατότητα ευνοϊκότερων όρων δανειοδότησης. Επίσης η δανειοληπτική ικανότητα και φερεγγυότητά τους είναι υψηλότερη.

8. Η διαφοροποίηση των επιχειρηματικών κινδύνων

Η συνολική κερδοφορία των πολυεθνικών επιχ/σεων δεν εξαρτάται αποκλειστικά από την επίδοσή τους σε έναν περιορισμένο αριθμό χωρών ή σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή.

1.5. Τα μειονεκτήματα των πολυεθνικών επιχειρήσεων

1. Το διαφορετικό κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον

Η ικανοποιητική κατανόηση των ιδιόμορφων κοινωνικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών μιας χώρας αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επιτυχία πρόσβασης στην αγορά της. Λάθη μπορεί να γίνουν στα χαρακτηριστικά των προϊόντων, στις μεθόδους προώθησης & διαφήμισης και στις σχέσεις με το εγχώριο προσωπικό, πελάτες, προμηθευτές και συνεργάτες.

2. Οι διαφορετικές επιχειρηματικές πρακτικές

Κάθε χώρα έχει τους δικούς της άγραφους νόμους και καθιερωμένες επιχειρηματικές πρακτικές (πχ.λάδωμα). Αυτό συνεπάγεται επιπρόσθετο κόστος και προκαλεί διαδικαστικά και λειτουργικά προβλήματα.

3. Οι νέοι επιχειρηματικοί κίνδυνοι

Τέτοιοι κίνδυνοι μπορεί να είναι μη αναμενόμενες μεταβολές στο βαθμό σταθερότητας της πολιτικής κατάστασης, καθώς και διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών στα νομίσματα των χωρών, όπου δραστηριοποιείται η επιχ/ση.

4. Οι διαφορετικές διαδικασίες και οι κανονισμοί

Οι επιχειρηματικές διαδικασίες και οι κανονισμοί που τις ρυθμίζουν διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Η γνώση και εξοικείωση των στελεχών με τους κανονισμούς αυτούς αυξάνει το κόστος λειτουργίας των επιχειρήσεων.

5. Το διαφορετικό νομικό πλαίσιο. Είναι απαραίτητη η επιμόρφωση και η συνεχής ενημέρωση των στελεχών των πολυεθνικών για το νομικό και φορολογικό πλαίσιο των χωρών, όπου δραστηριοποιούνται και αυτό συνεπάγεται επιπλέον δαπάνες και επηρεάζεται δυσμενώς η ανταγωνιστικότητά τους.

Κεφάλαιο 2

Οι διεθνείς συναλλαγές και το διεθνές οικονομικό περιβάλλον

2.1. Η φύση και τα μέσα των διεθνών συναλλαγών

2.1.1. Είδη διεθνών συναλλαγών

Τα είδη των διεθνών συναλλαγών είναι οι εισαγωγές και εξαγωγές προϊόντων και υπηρεσιών, οι διεθνείς επενδύσεις χαρτοφυλακίου, η απόκτηση περιουσιακών στοιχείων σε μια ξένη χώρα, ο δανεισμός κεφαλαίων από ξένες οικονομικές μονάδες και οι μονομερείς μεταβιβάσεις χρηματικών ποσών από μια χώρα σε κάποια άλλη.

2.1.2 Παράγοντες διαφοροποίησης των διεθνών από τις εγχώριες συναλλαγές

- Η ειδοποιός διαφορά είναι ότι οι διεθνείς συναλλαγές απαιτούν τη χρήση συναλλάγματος, οπότε:
- Η επιχ/ση οφείλει να εξοικειωθεί με τις πολύπλοκες και χρονοβόρες διαδικασίες για την απόκτηση ξένου νομίσματος ή τη μετατροπή του σε εγχώριο νόμισμα
- Αντιμετωπίζει συναλλαγματικούς κινδύνους
- Κάθε χώρα έχει διαφορετικό νομικό σύστημα
- Επιβάλλονται διαφορετικοί φόροι στις συναλλαγές
- Διαφορές στο κοινωνικό & πολιτιστικό υπόβαθρο των Συναλλασσόμενων

2.1.3. Σύγχρονοι μέθοδοι διεξαγωγής των διεθνών συναλλαγών

Κύριο μέσο συναλλαγών είναι το συνάλλαγμα. Εναλλακτικά υπάρχει το αντισταθμιστικό εμπόριο με βασικές μορφές τον αντιπραγματισμό & τη μέθοδο των αντισταθμιστικών αγορών.

Οι περισσότερες συναλλαγές πραγματοποιούνται με νομίσματα που γίνονται αποδεκτά στις περισσότερες χώρες και ονομάζονται σκληρά ή ισχυρά νομίσματα.

Η συναλλαγματική ισοτιμία είναι ο λόγος της ανταλλαγής ενός νομίσματος με κάποιο άλλο.

2.1.4. Οι αγορές συναλλάγματος

Η συναλλαγματική ισοτιμία για ένα νόμισμα καθορίζεται από τη ζήτηση και την προσφορά του στις διεθνείς αγορές συναλλάγματος.

Η υποτίμηση του εθνικού μας νομίσματος ως προς κάποιο άλλο σημαίνει ότι τώρα μία μονάδα του εθνικού νομίσματος αγοράζει λιγότερες μονάδες από το ξένο νόμισμα.

Η ανατίμηση σημαίνει ότι οι ξένοι χρειάζονται περισσότερες μονάδες από το δικό τους νόμισμα για ν' αγοράσουν μία μονάδα του εθνικού μας νομίσματος.

2.3. Εμπόδια και περιορισμοί στις διεθνείς συναλλαγές

Διακρίνουμε τις διεθνείς συναλλαγές σε διακίνηση κεφαλαίων από μια χώρα σε κάποια άλλη και στις εισαγωγές προϊόντων & υπηρεσιών από άλλες χώρες.

2.3.1. Δασμολογικοί περιορισμοί

Οι δασμοί είναι φόροι, οι οποίοι επιβάλλονται μόνο στα εισαγόμενα προϊόντα, χωρίς να επιβαρύνουν την τιμή των ομοειδών εγχώριων προϊόντων. Τα είδη δασμών είναι:

i) Οι αναλογικοί δασμοί (ad valorem tariffs): Επιβάλλονται ως % επί της τιμής ή της αξίας του εισαγόμενου προϊόντος.

ii) Οι ποσοτικοί δασμοί (specific tariffs ή per unit tariffs): Οι δασμοί αυτοί επιβάλλονται ως πάγιο ποσό ανά μονάδα εισαγόμενου προϊόντος. Το ποσό του δασμού είναι ανεξάρτητο από την αξία του εισαγόμενου προϊόντος.

iii) Οι σύνθετοι δασμοί (compound tariffs): Οι σύνθετοι δασμοί αποτελούν συνδυασμό των δύο προηγούμενων.

iv) Δασμολόγηση με προκαθορισμένες τιμές (official prices): Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιεί ελάχιστες τιμές για τα εισαγόμενα προϊόντα, οι οποίες προκαθορίζονται από τις τελωνειακές αρχές. Αυτό συμβαίνει όταν υπάρχει η υποψία υποτιμολόγησης, δηλ. αναγραφή στο τιμολόγιο τιμών χαμηλότερων των πραγματικών.

2.3.2. Μη δασμολογικοί περιορισμοί

i) Ποσοστώσεις (import quotas): Είναι περιορισμοί που θέτει η κυβέρνηση μιας χώρας στην ποσότητα ενός προϊόντος που επιτρέπεται να εισαχθεί σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

ii) Άδειες εισαγωγής (import licence): Απαιτείται από τους εισαγωγείς να υποβάλλουν αίτηση για τη χορήγηση άδειας εισαγωγής. Οι λόγοι είναι, πρώτον για να ελέγχονται οι ποσότητες εισαγωγών και δεύτερον για να αποθαρρύνονται και να καθυστερούν οι εισαγωγείς από τις πολύπλοκες γραφειοκρατικές διαδικασίες και να ωφελούνται οι εγχώριοι παραγωγοί.

iii) Τα ποιοτικά πρότυπα και οι προδιαγραφές (quality standards): Τα πρότυπα και οι προδιαγραφές αφορούν τα συστατικά του προϊόντος, τα υλικά, τον τρόπο συσκευασίας, τα πρότυπα ασφαλείας, κα. Η προσαρμογή των προϊόντων συνεπάγεται πρόσθετο κόστος, αυξάνει την τελική τιμή και μειώνει την ανταγωνιστικότητα προς όφελος των εγχώριων προϊόντων.

iv) Οι διαδικαστικοί περιορισμοί (administrative procedures): Είναι γραφειοκρατικές διαδικασίες, κανονισμοί και ανεπίσημες τακτικές, που καθιερώνονται σκόπιμα, ώστε να δημιουργήσουν προβλήματα, πρόσθετα έξοδα και καθυστερήσεις στις εισαγωγές.

ν) Οι συναλλαγματικοί περιορισμοί (currency control)

Έχουν στόχο να περιορίσουν τη διαθεσιμότητα του συναλλάγματος για τις εισαγωγικές επιχειρήσεις ή/και να αυξήσουν το κόστος αγοράς ξένου νομίσματος από αυτές.

Στα μέτρα που λαμβάνουν οι κυβερνήσεις περιλαμβάνονται:

- Η υποχρέωση υποβολής αίτησης για τη λήψη άδειας ή την έγκριση αγοράς συναλλάγματος
- Καθορισμός ακριβότερων συναλλαγματικών ισοτιμιών
- Υποχρέωση να προκαταβάλουν ένα σημαντικό τμήμα της αξίας των εισαγόμενων προϊόντων.

2.4. Καταγραφή των διεθνών συναλλαγών

Το ισοζύγιο πληρωμών

Το ισοζύγιο πληρωμών είναι ένα λογιστικό σύστημα διπλής εισόδου στο οποίο καταγράφεται η αξία του συνόλου των συναλλαγών κάθε οικονομικής μονάδας της χώρας με τις οικονομικές μονάδες του υπόλοιπου κόσμου κατά τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου.

2.4.1. Η σύγχρονη δομή του ισοζυγίου πληρωμών

Το ισοζύγιο πληρωμών αποτελείται από επιμέρους ισοζύγια, καθένα από τα οποία καταγράφει την αξία διαφορετικών κατηγοριών συναλλαγών.

Τα σημαντικότερα τμήματα του ισοζυγίου πληρωμών είναι: Τα σημαντικότερα τμήματα του ισοζυγίου πληρωμών είναι:

1. Το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών, το οποίο αποτελείται από τα ακόλουθα επιμέρους ισοζύγια:

- Το εμπορικό ισοζύγιο, στο οποίο καταγράφεται η αξία των εισαγωγών και εξαγωγών υλικών προϊόντων

- Το ισοζύγιο υπηρεσιών, στο οποίο καταγράφεται η αξία των εισαγωγών και εξαγωγών υπηρεσιών
- Το ισοζύγιο εισοδημάτων, η αξία των χρηματικών εισροών και εκροών που αποτελούν εισοδήματα
- Το ισοζύγιο τρεχουσών μεταβιβάσεων, η αξία των χρηματικών εισροών και εκροών που αποτελούν μεταβιβάσεις από και προς άλλες χώρες

2. Το Ισοζύγιο Κεφαλαιακών Μεταβιβάσεων

Καταγράφεται κυρίως η αξία των χρηματικών εισροών και εκροών που αποτελούν μεταβιβάσεις κεφαλαίων από την ελληνική κυβέρνηση προς την Ε.Ε. και αντίστροφα.

3. Το Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών αποτελείται από τις Άμεσες επενδύσεις, τις Επενδύσεις Χαρτοφυλακίου, τις Λοιπές Επενδύσεις και τη Μεταβολή των Συναλλαγματικών Διαθεσίμων.

4. Τακτοποιητέα στοιχεία

Το ισοζύγιο πληρωμών πρέπει εξ ορισμού να είναι ισοσκελισμένο. Στην πράξη όμως δε γίνεται τόσο τέλεια καταγραφή των διεθνών συναλλαγών, γι' αυτό χρησιμοποιείται το τμήμα των τακτοποιητέων στοιχείων, το οποίο αντισταθμίζει όλα τα λάθη και τις παραλείψεις και ισοσκελίζει το ισοζύγιο πληρωμών.

5. Το Ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών ορίζεται ως το άθροισμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, του ισοζυγίου κεφαλαιακών μεταβιβάσεων και του ισοζυγίου χρηματοοικονομικών συναλλαγών.

2.4.2. Η σημασία του ισοζυγίου πληρωμών

Το ισοζύγιο πληρωμών είναι εξ ορισμού ισοσκελισμένο. Το πλεόνασμα (οι εισροές συναλλάγματος υπερβαίνουν τις εκροές) και το έλλειμμα του ισοζυγίου αναφέρονται στο ισοζύγιο τρεχουσών ή εξωτερικών συναλλαγών.

Το εμπορικό ισοζύγιο αντανακλά το βαθμό ανταγωνιστικότητας των προϊόντων και των υπηρεσιών που προσφέρει η χώρα σε σχέση με τα αντίστοιχα άλλων χωρών. Αν το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών μιας χώρας εμφανίζει σημαντικό έλλειμμα για μεγάλο χρονικό διάστημα, το νόμισμα της χώρας αυτής αναμένεται να υποτιμηθεί.